

De plek der drukte

Auteur: **Theo Visser**

“He Theo, wil je een column schrijven voor TvO?”

Begin dit jaar kwam er een leuke vraag binnen via de mail. Zomaar, aan mij gesteld. Ik voelde me toch een beetje vereerd en voordat ik het wist had ik ja gezegd. Geen handige zet, want eigenlijk had ik het veel te druk om iets te schrijven.

Wellicht herken je dat. Je bent druk en juist in die drukte ga je te snel. Je bent minder scherp in wat wel en niet realistisch is. Dus zit je ’s avonds weer door te werken om de deadline toch te halen.
Aan de andere kant van het spectrum had ik ook gelijk nee kunnen zeggen. Je bent dan zo druk in je hoofd dat je niet goed meer nadenkt en vooral rust wilt. Geen nieuwe to-do’s, graag. Op zich ook niet erg. Alleen ontneem je jezelf daarmee wel de kans die zich voordoet.

Scherp blijven in drukke tijden is een kunst op zich. Voordat je het weet, schiet je door naar ja of nee, zonder daar echt bij stil te staan. Hoe maak je in drukte een goede afweging? Wat mij daarbij helpt, is denken in systemische 'plekken'.

De aangeboden plek

De eerste plek is de *aangeboden plek*. In dit geval: de mogelijkheid om deze column te schrijven. Een aangeboden plek gaat over verwachtingen en de ruimte die je krijgt om daarin een rol te vervullen. Soms is dat heel uitgesproken. Denk aan een opdrachtgever die zegt: "Ik wil dat je een enthousiasmerende training verzorgt, want de energie van het team is echt te laag."

Maar soms is het minder expliciet. Het team zegt niet letterlijk: "Wij willen dat jij wat energie komt brengen, want zelf geloven we er niet meer in of krijgen we het niet voor elkaar." Toch *voel* je die verwachting vaak wel heel sterk. Het gaat dus niet om een letterlijke plek in een organisatie, maar om de plek die jij binnen het systeem krijgt aangeboden. En dan komt de vraag: wat doe je met die plek?

Je 'magische' plek

Daarvoor moeten we kijken naar een tweede plek: je *magische plek*. Of misschien beter: je automatische plek. Op sommige momenten merk je dat je als vanzelf kiest voor bepaald gedrag. Een soort automatische piloot. Een vertrouwde rol, waar je vaak ook goed in bent. Waar een ander misschien hard moet werken om enthousiasme te tonen, het hoogste woord te voeren óf zich juist even stil te houden, is het voor jou bekend terrein. Het gaat vanzelf. Als een jas die je past. Het zijn de kwaliteiten, vermogens of strategieën die je eerder hielpen om een situatie te boven te komen en die je 'als vanzelf' geneigd bent opnieuw in te zetten.

Voor mij is enthousiasme daar een voorbeeld van. Als ergens energie nodig is, is de kans groot dat ik die plek moeiteloos inneem. En soms is dat precies wat nodig is.

Hé, het klopt…

Soms matcht de plek die je aangeboden krijgt perfect met de plek die je als vanzelf inneemt. De opdrachtgever vraagt om een enthousiaste trainer en jij brengt van nature enthousiasme en daadkracht mee. Als dat precies is wat de groep op dat moment nodig heeft, klopt het. Je aangeboden plek en je magische plek vallen samen met wat er nodig is. Je hoeft er nauwelijks over na te denken. Alles klopt.

En juist dát maakt het interessant. Want als iets vanzelf gaat en goed voelt, is het verleidelijk om ervan uit te gaan dat het ook het juiste is om te doen. Maar dat hoeft niet altijd zo te zijn.

De dienende plek

Er is namelijk nog een derde plek: de *dienende plek*. Die gaat over de vraag: wat dient het systeem op dit moment? De aangeboden, magische en dienende plek kunnen prachtig samenvallen. Maar ze kunnen ook behoorlijk uit elkaar liggen. De opdrachtgever vraagt dan wel om een enthousiaste trainer, terwijl het team eigenlijk behoefte heeft om stil te staan. Om te vertragen. Om te onderzoeken wat er de afgelopen periode allemaal is gebeurd.

In dat geval is mijn magische plek van enthousiasme en daadkracht misschien helemaal niet zo dienend. Dienender kan het zijn om mijn enthousiasme even *on hold* te zetten en ruimte te maken voor verschillende (baal)verhalen. Dat vraagt iets anders dan je automatische piloot volgen. Het vraagt dat je jezelf even onderbreekt.

Is wat ik goed kan en wat mij gevraagd wordt, ook wat er nu nodig is? Die vraag vind ik steeds interessanter.

Terug naar de column

En daarmee kom ik weer terug bij deze column. De plek om te schrijven werd mij aangeboden. Ik voelde het appèl en wilde er ook wel op ingaan. Het deed een beroep op mijn kennis en ervaring. Ik vind schrijven leuk en kan het ook vrij snel – al moet je er toch altijd weer even voor gaan zitten. Maar was het dienend?

Niet op dat moment. Er waren andere dingen die belangrijker en nuttiger waren om te doen. We hebben uiteindelijk afgesproken dat ik niet in het voorjaar zou schrijven, maar zou mikken op het najaar. En kijk: daar is ie dan. Niet omdat ik destijds automatisch ja zei. En ook niet omdat ik uiteindelijk nee zei. Maar omdat ik de tijd heb genomen om te onderzoeken welke plek op dat moment het meest dienend was.

Misschien is dat wel een mooie HRD-vraag voor drukke tijden: *Welke plek wordt jou aangeboden, welke plek neem je automatisch in en welke plek is werkelijk dienend?* Want juist als het druk is, is het verleidelijk om snel in je vertrouwde plek te schieten. Terwijl daar misschien wel precies de ruimte zit om iets anders te doen.

Theo Visser is adviseur en partner bij Kessels & Smit; The Learning Company. Vanuit een lerend perspectief draagt hij bij aan organisatieverandering en leiderschapsontwikkeling. Zijn drijfveer is theoretisch goed onderbouwde inzichten te vertalen naar de praktijk van alle dag.